

סיוון התשס"ט

בס"ד

"קחו לכם מחתות... ושימו עליהן קטרת" לפרשת קורח

(ט) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(י) **הֲרַמְנוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאִכְלָה אֹתָם כְּרֹגַע וַיִּפְלוּ עַל פְּנֵיהֶם:**

(יא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהְרֹן **קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים קִטְרֹת וְהוֹלֵךְ מֵהֵרָה אֶל הָעֵדָה וְכַפֵּר עֲלֵיהֶם כִּי יֵצֵא הַקֶּצֶף מִלִּפְנֵי יְהוָה הַחַל הַנִּגָּף:**

(יב) וַיִּקַּח אֶהְרֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיִּכֶץ אֶל תּוֹךְ הַקְּהָל וְהִנֵּה הַחַל הַנִּגָּף בָּעַם וַיִּתֵּן אֶת הַקִּטְרֹת וַיִּכְפֹּר עַל הָעָם:

(יג) וַיַּעֲמֵד **בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֵר הַמִּגֶּפֶה:**

(יד) וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים בַּמִּגֶּפֶה אַרְבָּעָה עָשָׂר אֶלֶף וַיִּשְׁבַּע מֵאוֹת מִלְּבַד הַמֵּתִים עַל דִּבַּר קֹרַח:

(טו) וַיָּשָׁב אֶהְרֹן אֶל מֹשֶׁה אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהַמִּגֶּפֶה נִעְצְרָה:

7. במדבר פרק יז

(א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(ב) אָמַר אֵל אֲלֶעָזָר בֶּן אֶהְרֹן חֲכֵהוּ וְיָרִים אֶת הַמַּחְתָּה מִבֵּין הַשָּׂרֵפָה וְאֶת הָאֵשׁ זָרַח הִלָּאָה כִּי קִדְּשׁוּ:

(ג) אֵת מַחְתּוֹת הַחֲטָאִים הָאֵלֶּה בִּנְפֹשְׁתֶּם וַעֲשׂוּ אֹתָם רִקְעֵי פָחִים צִפּוּי לַמִּזְבֵּחַ כִּי הִקְרִיבְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה וַיִּקְדְּשׁוּ וַיִּהְיוּ לְאוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

(ד) וַיִּקַּח אֲלֶעָזָר חֲכֵהוּ אֶת מַחְתּוֹת הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר הִקְרִיבוּ הַשָּׂרִפִּים וַיִּרְקְעוּם צִפּוּי לַמִּזְבֵּחַ:

(ה) זָכְרוּן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לַמְּעַן אֲשֶׁר לֹא יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזְרַע אֶהְרֹן הוּא לְהִקְטִיר קִטְרֹת לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא יִהְיֶה כְּקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד מֹשֶׁה לוֹ:

1. "זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה'"

8. ויקרא ויקרא פרק ט, פסוקים א – ד

(א) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאֶהְרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:

(ב) וַיֹּאמֶר אֶל אֶהְרֹן **קַח לָךְ עֵגֶל בֶּן בָּקָר לְחֹטָאת וְאֵיל לְעֹלָה תְּמִימִם וְהִקְרַב לִפְנֵי יְהוָה:**

(ג) וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר **קָחוּ שְׁעִיר עִזִּים לְחֹטָאת וְעֵגֶל וְכִבֵּשׁ בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם לְעֹלָה:**

(ד) וְשׂוֹר וְאֵיל לְשִׁלְמִים לְזִבְחֵן לִפְנֵי יְהוָה וּמִנְחָה בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן כִּי הַיּוֹם יִהְיֶה נִרְאָה אֲלֵיכֶם:

9. "העמק דבר" ויקרא פרק ט, פסוק ו'

זה הפסוק אומר דרשוני שהרי כבר עשו מה שעליהם והביאו הכל אל פני אוהל מועד ומה להם לעשות עוד!?

אמר להם משה לישראל **אותו יצר הרע העבירו מלבכם**, ותהיו כולכם ביראה אחת ובעצה אחת לשרת לפני המקום **כשם שהוא יחידי בעולם כך תהא עבודתכם מיוחדת לפניו**. שנאמר ומלתם את ערלת לבבכם, מפני מה? כי אני ה' אלהיכם הוא אלהי האלהים ואדוני האדונים עשיתם כן וירא אליכם כבוד ה'.

זה הדרוש צריך עוד יותר באור מגוף המקרא! וגם מה שייך לכאן המקרא: **כי ה' אלוהיכם וגו'!**

והענין דכבר היה בימי משה כיתות בישראל שהיו להוטים אחר אהבת ה', אבל לא ע"י גבולים שהגבילה תורה. **וכאשר יבואר באורך**

א. מחלוקת קרח וכל עדתו

1. מסכת אבות פרק ה משנה כא

איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים: זו מחלוקת הלל ושמאי. ושאינה לשם שמים: זו מחלוקת קרח וכל עדתו.

2. במדבר פרק טז

(א) וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן צִהֵר בֶּן קַהַת בֶּן לֵוִי וְדָתָן וְאָבִיבֶרֶם בְּנֵי אֶלִיָּאב וְאִוֹן בֶּן פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן:

(ב) וַיִּקְמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאֶנְשֵׁים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמְאֹתַיִם נְשִׂאֵי עֵדָה קְרָאִי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי שָׁם:

(ג) וַיִּקְהָלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהְרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב לָכֶם כִּי כָל הָעֵדָה כָּלָם קִדְּשִׁים וּבְתוֹכְכֶם יְהוָה וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל קַהַל יְהוָה:

3. במדבר רבה פרשה יח, טו.

"און בן פלת אשתו הצילתו".

4. במדבר פרק ט"ז

(ד) וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל פָּנָיו:

(ה) וַיְדַבֵּר אֶל קֹרַח וְאֶל כָּל עֲדָתוֹ לֵאמֹר בַּקֵּר וַיֵּדַע יְהוָה אֶת אֲשֶׁר לוֹ וְאֶת הַקְּדוֹשׁ וְהִקְרִיב אֵלָיו וְאֶת אֲשֶׁר יִבְחַר בּוֹ וְקִרְיַב אֵלָיו:

(ו) וְזֹאת עָשׂוּ **קָחוּ לָכֶם מַחְתּוֹת קֹרַח וְכָל עֲדָתוֹ:**

(ז) וְתִתְּנוּ בָהֶן אֵשׁ וְשִׂימוּ עֲלֵיהֶן קִטְרֹת לִפְנֵי יְהוָה מִחַר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה הוּא הַקְּדוֹשׁ רַב לָכֶם בְּנֵי לֵוִי:

(יב) וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְקָרָא לְדָתָן וְלָאֲבִיבֶרֶם בְּנֵי אֶלִיָּאב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלָה:

(יג) הַמַּעַט כִּי הִעֲלִיתֵנוּ מֵאֶרֶץ זְבַת חֶלֶב וְדִבַּשׁ לְהַמִּיתֵנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי תִשְׁתַּבַּר עֲלֵינוּ גַם הַשִּׁתְּכָר:

(יד) אָף לֹא אֵל אֶרֶץ זְבַת חֶלֶב וְדִבַּשׁ הִבִּיאֲתֵנוּ וַתִּתֵּן לָנוּ נַחֲלַת שְׂדֵה וְכָרֶם הַעֲיִנִי הָאֲנָשִׁים הַהֵם תִּנְקֶר לֹא נַעֲלָה:

(טו) וַיַּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֵל יְהוָה אַל תִּפֶּן אֶל מִנְחֹתֶם לֹא חֲמוּר אֶחָד מֵהֶם נִשְׂאִיתִי וְלֹא הִרְעִיתִי אֶת אֶחָד מֵהֶם:

(טז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל קֹרַח וְכָל עֲדָתָךְ הִיוּ לִפְנֵי יְהוָה אֲתָה וְהִם וְאֶהְרֹן מִחַר:

(יז) וַקְּחוּ אִישׁ מַחְתּוֹת וּנְתַתֶּם עֲלֵיהֶם קִטְרֹת וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אִישׁ מַחְתּוֹתוֹ חֲמִשִּׁים וּמְאֹתַיִם מַחְתּוֹת וְאֶהְרֹן אִישׁ מַחְתּוֹתוֹ:

(לב) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וַתַּבְלַע אֹתָם וְאֶת בְּתִיחֵם וְאֶת כָּל הָאָדָם אֲשֶׁר לְקֹרַח וְאֶת כָּל הַרְכוּשׁ:

(לג) וַיִּרְדּוּ הֵם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׂאֵלָה וַתַּכֵּס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיִּאֲבְדוּ מִתּוֹךְ הַקְּהָל:

(לד) וְכָל יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סָבִיבִיתֵיהֶם נָסוּ לְקֶלֶם כִּי אָמְרוּ פֶן תִּבְלַעֵנוּ הָאָרֶץ:

(לה) וְאֵשׁ יֵצֵאה מֵאֵת יְהוָה וְתֹאכַל אֶת הַחֲמִשִּׁים וּמְאֹתַיִם אִישׁ מִקְרִיבֵי הַקִּטְרֹת:

ב. קטורת

5. רש"י פרק טז פסוק ו'

...הא לכם תשמיש חביב מכל, היא הקטרת החביבה מכל הקרבנות וסם המוות נתון בתוכו שבו נשרפו נדב ואביהוא, לפיכך התרה בהם והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש...

6. במדבר פרק יז

בפרשת קרח שזה היה עיקר החטא של ר"נ אנשים שהיו צדיקים גמורים...

והנה ידע משה רבינו שכיתות כאלה מתנוצצות אלא שלא הגיעה עדיין השעה להתפרץ. ע"כ בבוא יום התראות גלוי כבוד שכינה, שלזה היה תכלית תשוקתם... **אלא שהבין משה דמכ"מ יש בלב כמה אנשים ... בשביל זה אמר משה לישראל שלא כן הדבר, אלא אותו יצר הרע העבירו מלבכם.** שגם זה התשוקה אע"ג שהיא להשיג אהבת ה' בקדושה, מכל מקום אם היא לא בדרך שעלה על רצונו ית', אינו אלא דרך יצה"ר להטעות ולהתעות דעת גדולי ישראל בזו התשוקה.

ואמר להם משה טעם לדבר "ותהיו כולכם ביראה אחת ובעצה אחת לשרת לפני המקום" פי' אם תשימו דעתכם לדרך התורה תלכו הכל בדרך אחת ובעצה אחת, משא"כ אם נבקש אהבת ה' שלא בדרך התורה, ותהיה תורת כל אחד בידו ויהיו אגודות אגודות בעבודתכם, הוא נגד רצון ה' וכבודו יתברך. וזה שמסיים שהוא יחידי בעולם. כן רצונו וכבודו שתהא עבודתכם מיוחדת לפניו.

ד. אהבת ה' כאש

10. העמק דבר, הנצי"ב מוולוז'ין, במדבר פרק טז

... אבל יש לדעת ולהתבונן מכל עניין הפרשה, מהליכות המחלוקת ומעונש שנגיע להם, כי לא נשתו בערכם ובכוונת מחלוקתם, קרח ודתו ואבירם ור"ן איש. שהרי אנו רואים שלא היו בכלל לוקחי המחנות אלא קרח ור"ן איש, ולא דתו ואבירם...

ע"כ יש להבין שר"ן איש היו באמת גדולי ישראל בכל פרט גם ביראת ה'. והיה מניעת הכהונה שהוא גורם דבקות ואהבת ה' כאש בוער בקרבם. לא לשם שררה וכבוד המדומה כי אם להתקדש ולהשיג מעלה זו ע"י עבודה. וגם המה ידעו אשר דבר ה' אמת בפי משה, ואין להרהר אחריו ח"ו. רק הרהרו בלבם אחר רצון ה' ומסרו עצמם למסירת נפש ולמות על אהבת ה' כי עזה כמוות אהבה. והנה לא היה אפשר להם לקחת מחנות וכדומה ולהקריב במשכן, שהרי הלויים שמרו שלא יקרב זו.

(י"ואלה נשיאי העדה היו בכורים" (אבן עזרא) וכן הרמב"ן: "כי היו אלה הנקהלים כולם בכורות").

מש"ה היו מוכרחים לעשות מחלוקת על משה ואהרן ולפרוץ גדר. ובשביל שמכ"מ כיוונו לשם שמים, מש"ה נענשו בשריפה באש שיצא מקדשי הקדשים, והיה בזה עניין כבוד. לא כן דתו ואבירם המה היו רחוקים מתאווה עליונה זו. כי אם היו בטבע בעלי מחלוקת, משום הכי נענשו בבליעה בארץ כרוח הבהמה.

11. רש"י פרק טז פסוק ו'

זאת עשו קחו לכם מחנות - מה ראה לומר להם כך, אמר להם בדרכי הגוים יש נימוסים הרבה וכומרים הרבה ואין כולם מתקבצים בבית אחד, אנו אין לנו אלא ה' אחד, ארון אחד ותורה אחת ומזבח אחד וכהן גדול אחד ואתם מאתים וחמישים איש מבקשים כהונה גדולה, אף אני רוצה בכך, הא לכם תשמיש חביב מכל, היא הקטרת החביבה מכל הקרבנות וסם המות נתון בתוכו שבו נשרפו נדב ואביהוא, לפיכך התרה בהם והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש, כבר הוא בקדושתו. וכי אין אנו יודעים שמי שיבחר הוא הקדוש, אלא אמר להם משה הריני אומר לכם שלא תתחייבו, מי שיבחר בו יצא חי, וכולכם אובדים:

ה. קטרת יחיד

12. משך חכמה פרק טז פסוק יז

ולדעתי יתכן, כי הר"ן איש היו הנשיאים אליצור בן שדיאור וחביריו, וראו כי חינכו המשכן ונתקבל לרצון קרבניהם, והנה מה הקריבו חטאת, עולה, שלמים, זה גם אהרן הקריב ביום הראשון שמיני למלואים, כמוש"כ ריש שמיני, רק קטרת יחיד לא מצאנו שהיא קרב לשום אדם, רק לנשיאים בלבד, שמשלהם הקריבו, כמו דאמר במנחות נ' ובספרי (נשא קנו), וכל קטרת יחיד שלא נמסרה לצבור הוא קטרת זרה, ונדב ואביהוא נשרפו ע"י קטרת, לכן עלה בדעתם שמעלתם גדולה ממעלת הכהנים, וזהו שאמרו כל העדה, זהו הנשיאים, כולם קדושים ובתוכם ד', שנתקבל לרצון קרבניהם והמה

חינכו המשכן, לכן אמר שיעשו בוחן ע"י קטרת שבה אתם מתפארים, ומזה בא טעותכם.

13. במדבר פרק ז, פסוקים יב - יז

(יא) ויאמר יהוה אל משה נשיא אֶחָד לַיּוֹם וְנָשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם יִקְרִיבוּ אֶת קַרְבָּנֵם לְחֻנְכַּת הַמִּזְבֵּחַ:

(יב) וַיְהִי הַמִּקְרִיב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֶת קַרְבָּנוֹ נְחֹשֶׁן בֶּן עֲמִינדָב לְמִטָּה יְהוּדָה:

(יג) וְקַרְבָּנוֹ קֶעֱרֶת כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שְׁבַעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵינִים מְלֵאִים סֵלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה:

(יד) כֹּף אַחַת עֶשְׂרֵה זֶהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:

(טו) פָּר אֶחָד בֶּן בְּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ אֶחָד בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה:

(טז) שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְחֻטָּאת:

(יז) וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתּוּדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קַרְבָּן נְחֹשֶׁן בֶּן עֲמִינדָב:

14. שמות פרק ל פסוק ט'

לֹא תַעֲלוּ עֲלָיו קִטְרֶת זָרָה וְעֹלָה וּמִנְחָה וְנִסְךְ לֹא תִסְכוּ עָלָיו:

15. חזקוני

קטרת זרה - כל קטרת שאינה באה משל ציבור, אפילו באה משל כהן היא נקראת "קטרת זרה", כשם שעשו נדב ואביהו שלקחו איש מחנותו ולכך נענשו.

ו. "קטרת מכפרת על לשון הרע"

16. מסכת כריתות דף ו עמוד ב

מה לשון קטרת: דבר שקוטר ועולה.

17. רש"י

קוטר - שמתמר ועולה כמקל ולא יפציל לכאן ולכאן.

אי"ר חנא בר בזנא אי"ר שמעון חסידא: כל תענית שאין בה מפושעי ישראל אינה תענית, שהרי חלבנה ריחה רע, ומנאה הכתוב עם סממני קטרת.

18. מסכת יומא דף מד עמוד א

דהא תני רבי חנניא: למדנו לקטורת שמכפרת, שנאמר (במדבר יז) ויתן את הקטרת ויכפר על העם.

ותנא דבי רבי ישמעאל: על מה קטורת מכפרת - על לשון הרע, יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי.

19. רש"י יומא דף מד עמוד א

על לשון הרע - כי ההיא דקרח לשון הרע הוה, דכתיב (במדבר יז) אתם המיתם את עם ה' וסתם לשון הרע בחשאי הוא.

20. שפת אמת ספר ויקרא - פרשת תזריע - שנת [תרל"ז]

במד' מצורע מוציא רע כו'. דהנה נמצא בכל דבר וכן באדם טוב ורע כידוע. אמנם כמו שהם כלולין נאמר וירא כו' כל אשר עשה והנה טוב מאוד ואמרו זה יצה"ר. כי כמו שהוא. הוא רק חלק משהו ונתבטל. אך שצריך ליזהר שלא להוציאו מן הכלל.

21. רש"י במדבר פרק טז פסוק א'

ויקח קרח - לקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה, וזהו שתרגם אונקלוס ואתפלג נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת, וכן (איוב טו, יב) מה יקחד לבך, לוקח אותך להפליגך משאר בני אדם.

22. רש"י

לא תעלו עליו - על מזבח זה (מזבח הקטרת): קטרת זרה - שום קטורת של נדבה. כולן זרות לו חוץ מזו:

23. חזקוני

דבר אחר - קטרת זרה, שאינה כמתכונתה.